

HEKİM GÖZÜYLE

ATATÜRK

MURAT YURDAKÖK

Hekim Gözüyle Atatürk

Murat Yurdakök

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

Murat Yurdakök

Hacettepe Üniversitesi Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü Müdürü ve Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesidir. 1954 yılında Ankara'da doğdu. 1978 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1982'de Uzman, 1986'da Öğretim Görevlisi, 1987'de Yardımcı Doçent, 1988'de Doçent ve 1995'de Profesör oldu.

Türkiye Milli Pediatri Derneği, Türk Neonatoloji Derneği, Akdeniz Ülkeleri Neonatoloji Dernekleri Birliği (UMENS), Merkezi Avrasya Ülkeleri Neonatoloji Dernekleri Birliği (UCENS) Başkanlığı; Avrupa Neonatoloji Dernekleri Birliği (UENPS) Genel Sekreterliği; Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Atatürk Kültür Merkezi Asli Üyeliği yaptı.

Otuz yedi yıldır Turkish Journal of Pediatrics ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi'nin Editörlüğü'nde çalışmaktadır. Yurt içinde ve dışında yayınlanmış 526 makalesi, üç kitapçığı vardır; 18 kitapta bölüm yazarı olmuştur. 28'i tek yazarlı telif, 45'i çok yazarlı telif, editöryel veya çeviri olmak üzere, ikisi İngilizce, biri İtalyanca yayınlanmış 73 kitabı vardır.

Yayınlanmış kitapları: Bilimsel Görüşle Hipnoz (1977, 1986), İshal (1983), Annelere Çocuk Bakımı (1987), Türk Çocuk Hekimliği Tarihi (1982, 1984), İslamda Çocuk Hekimliği (1984), History of Hacettepe (1984), Pediatrik Paleopatoloji (1986), Hacettepe Çocuk Hastanesi Tarihi (1992), Kur'an ve Hadislerde Çocuk Sağlığı (1992), Yenidoğan Bebeğe Girişimler (1993), Eski İnançlardaki İzler (1994), Doğa ve İnsan Tarihinde Anne Sütü (1996), Ünlü Türk Çocuk Hekimleri (1997), Yenidoğanın Mekanik Ventilasyonu (1999), Kutsal Kitaplarda Çocuk Hekimliği Bilgileri (2001), Pediatrik Terminoloji (2002), Eski Türklerde Çocuk Hekimliği (2003), Yenidoğanda Pulmoner Grafikler (2003), İşığa Doğru (2007), Eski İnançlar ve Hayatımızdaki İzleri (2009), Denemeler (2009), Neonatal Medicine in Ancient Anatolia (2011), Kutsal Sırlar ve Şifreler (2012), Yoğurdun Öyküsü Probiyotiklerin Tarihi (2015), Tıp Ötesi (2015), Anadolu'da Çocuk Hekimliğinin 12.000 Yıllık Öyküsü (2016, 2017), Çocuklar ve Hekimleri (2017), Düşünmeye Çağrı (2018).

Diğer yazarlarla birlikte hazırladığı, editörlüğünü veya çeviri editörlüğünü yaptığı kitaplar: Primer Sağlık Hizmetleri Van Deneyimi (1986), Türkiye'de Çocuk Sağlığı ve Türk Çocuk Hekimleri (1988), Çocuk Sağlığı: Temel Bilgiler (1988, 1992), Çocuk Sağlığı: Prepedötik (1990, 1992), Annelere Başarılı Emzirme El Kitabı (1992), Yenidoğanın Akciğer Hastalıkları (1992), Çocuk Hastalıkları: Tanı ve Tedavi (Current Pediatrics'in çevirisi, 1993), Sorularla Pediatri (Pediatric Secrets'in çevirisi, 1993), Pediatri El Kitabı: Acil Yaklaşımlar ve Tanısal Girişimler (1995), Pediatri: Yeni Bilgiler ve Yeni Görüşler (1995), Yenidoğan Bebeklerin Beslenmesi (1996), Çocuklarda Enteral ve Parenteral Beslenme (1997), Sosyal Pediatri (1998),

Pediatric Gelişmeler (1999), Yenidoğan Bakımında Hacettepe Uygulamaları (2001), Prematürelerin Beslenmesi (2002), Year Book of Pediatrics'in çevirisi (2002), Rudolph's Fundamentals of Pediatrics'in çevirisi (2002), Pediatric Inciler: Pratik Pediatri El Kitabı (Pediatric Pearls: The Handbook of Practical Pediatrics'in çevirisi; 2004), Avery'nin Yenidoğan Hastalıkları El Kitabı (Pocket Companion to Accompany Avery's Diseases of the Newborn'un çevirisi; 2004), Neonatoloji (2004), Yenidoğanda Solunum Desteği (2005), Hocabey ile Anılar (2006), Osborn's Pediatrics'in çevirisi (2007), Temel Pediatri Cep Kitabı (Pocket Essentials of Paediatrics'in çevirisi, 2007), Il Neonato in Europe: Tra Storia e Attualita (2007), Pediatric Ayırıcı Tanı (Tutorials in Paediatric Differential Diagnosis'in çevirisi, 2008), Çocuklarda Fizik Muayene (Pediatric Physical Examination: An Illustrated Handbook'un çevirisi, 2008), Pediatri Terimleri Sözlüğü (2008), Pediatric Tanı ve Tedavi: Hacettepe Uygulamaları (2009), Yenidoğan Bakımında Hacettepe Uygulamaları (2009), Türkiye Türkçesi-İngilizce-Azerbaycan Türkçesi-Rusça Tıp Terimleri Sözlüğü (2010), Tıbbi Literatür Kullanıcı Rehberi (Users' Guide to the Medical Literature'in çevirisi, 2010), Children of the Mother Goddess: History of Mediterranean Neonates (2010), Harriet Lane El Kitabı: Pediatric Antibiyotik Tedavisi (The Harriet Lane Handbook of Pediatric Antimicrobial Therapy'nin çevirisi, 2011), Pediatric Yeterlik (First Aid for the Pediatric Boards'un çevirisi, 2011), Yenidoğan Hemşireliği (Nursing the Neonate'in çevirisi, 2012), Doktor Hasta Olunca (When Doctors Become Patients'in çevirisi, 2012), Prenatal Pediatri (2012), Rudolph's Pediatrics (çeviri, 2013), Neonatoloji El Kitabı (Manual of Neonatal Care'in çevirisi, 2014), Yenidoğanda Kalıtsal Metabolik Hastalıklar (2014), 5-Dakika Çocuk Hastalıklarının Değerlendirilmesi (The 5-Minute Pediatric Consult'un çevirisi, 2015), Nelson Pediatricinin Temelleri (Nelson Essentials of Pediatrics'in çevirisi (2015), Yurdakök Pediatri (dört cilt, 2017).

Editörlüğünü yaptığı *Yurdakök Pediatri* 297'si profesör, 129'u doçent olan 604 yazarın katkılarıyla iki yıl süren çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Dört büyük cilt halinde yayınlanan toplam 5672 sayfalık eserde konular 753 bölümde ele alınmış, anlatıma yardımcı olunması amacıyla 1728 tablo ve 2123 şekil eklenmiştir. Türk Hekimliği için 'Başyapıt' (*Opus Magnum*) niteliğinde olan kitap yalnız çocuk sağlığı ve hastalıkları alanında değil, tüm tıp alanlarında tıp tarihinde bugüne kadar yayınlanmış en kapsamlı ve en hacimli Türkçe tıp kitabıdır.

Hekim Gözüyle Atatürk

Murat Yurdakök

Hacettepe Üniversitesi

Çocuk Sağlığı Enstitüsü Müdürü

ve

Tıp Fakültesi

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Profesörü

Hekim Gözüyle Atatürk

Copyright © 2018

Bu Kitabın her türlü yayın hakkı **Güneş Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.**'ne aittir. Yazılı olarak izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden kısmen veya tamamen kopya edilemez; fotokopi, teksir, baskı ve diğer yollarla çoğaltılamaz.

ISBN: 978-975-277-755-2

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni: Murat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı: Polat Yılmaz
Yayın Danışmanı ve Tıbbi Koordinatör: Dr. Ufuk Akçıl
Dizgi - Düzenleme: İhsan Ağın
Kapak Tasarımı: İhsan Ağın

Baskı: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Hiz. San. Tic. Ltd. Şti.
İvedik Organize Sanayi Bölgesi 28. Cad. 770 Sok. No: 105-A
Ostim/ANKARA
Telefon: (0312) 394 55 90 - 91 - 92 • Faks: (0312) 394 55 94
Sertifika No: 13987

UYARI

Medikal bilgiler sürekli değişmekte ve yenilenmektedir. Standart güvenlik uygulamaları dikkate alınmalı, yeni araştırmalar ve klinik tecrübeler ışığında tedavilerde ve ilaç uygulamalarındaki değişikliklerin gerekli olabileceği bilinmelidir. Okuyuculara ilaçlar hakkında üretici firma tarafından sağlanan ilaca ait en son ürün bilgilerini, dozaj ve uygulama şekillerini ve kontrendikasyonları kontrol etmeleri tavsiye edilir. Her hasta için en iyi tedavi şeklini ve en doğru ilaçları ve dozlarını belirlemek uygulamayı yapan hekimin sorumluluğundadır. Yayıncı ve editörler bu yayından dolayı meydana gelebilecek hastaya ve ekipmanlara ait herhangi bir zarar veya hasardan sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnan Sokak No: 3
06410 Sıhhiye / Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7 / 2 Esentepe / İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43
Faks: (0212) 356 87 44

KADIKÖY

Rasimpaşa Mah. İskele Sokak
No: 4 / A. Kadıköy / İstanbul
Tel: (0216) 546 03 47

www.guneskitabevi.com
info@guneskitabevi.com

Atatürk'ün Aziz Hatırasına

İçindekiler

Sunum	1
Öz ve Soy Geçmişi	
Kimliği	5
Soy Geçmişi	6
Geçirdiği Hastalıklar	
Sıtma	9
Göz Yaralanması	9
Göğüs Yaralanması	11
Piyelonefrit	11
Göğüs Ağrısı	14
Pnömoni	16
Kuluk Hastalığı	16
Diğerleri	17
Son Hastalığı	
Öncü Bulgular	18
İlk Tanı	19
İlk Vaka Başı Toplantısı	20
Konsültasyonlar	21
Asit Gelişmesi	22
Hastalığın İlerlemesi	22
İkinci Vaka Başı Toplantısı	23
İlk Parasentez	25
Galaktoz Tolenans Testi	25
İzlem	26
İkinci Parasentez	26
Hepatik Ensefalopati ve İlk Koma	26
Üçüncü Parasentez	27
İkinci ve Son Koma	28

Vefat	28
Ölüm Raporları	29
Tahnit	31
Dolmabahçe’de Son Görev.	32
Ankara’ya Nakil	32
Anıtkabir’e Nakil	33

Tartışma

Karaciğer sirozu.	34
Risk Faktörleri	38
İlaç Toksisitesi	44
Tedavi ve Komplikasyonlar	54
Biyopsi veya Otopsi Yapılmadı	58
Kalıntılarda Yapılabilecek İncelemeler	58

Sonuç	61
------------------------	-----------

Kaynaklar	62
----------------------------	-----------

Yazar	70
------------------------	-----------

Göğsünden Yaralanma

Çanakkale Savaşı sırasında Mayıs 1915’de göğsünden (pnömoni?) rahatsızlandı; birkaç ay yattı. 10 Ağustos 1915’de Conkbayırı’nda bir şarapnel sağ göğsü üzerindeki cebin içinde bulunan mezuniyet için annesinin hediye ettiği saate çarptı; yüzeysel kanama oldu. 20 Eylül 1915’de sıtma nöbetleri başladı; çok zayıfladı.

5 Aralık 1915’de düşmanın kolayca çekilmesine izin verilmemesi konusunda Gelibolu ve Çanakkale Boğazı’nı savunan 5. Ordu komutanı Liman von Sanders (1855-1929) ile anlaşamadığından hastalığı gerekçe gösterilerek hava değişimi verildi. 7 Aralık 1915 - 9 Ocak 1916 tarihlerinde İngilizler Çanakkale’den ayrıldı.

Piyelonefrit

Yirmi yaşlarında akıntılı idrar yolu enfeksiyonu, ardından (solda) piyelonefrit gelişti. Antibiyotik-öncesi dönemde bu oldukça sık karşılaşılan bir komplikasyondur.¹⁹ Piyelonefrit yaşamı boyunca tekrarlamalar gösterdi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında 15 Aralık 1917-4 Ocak 1918’de Veliaht Vahidettin Efendi ile birlikte Almanya Ziyareti’ne katıldı. Burada hastalığı tekrarladı. İstanbul’a döndükten sonra bir ay Pera Palas’ta hasta yattı. Kendisini muayene eden Dr. Rasim Ferit (Talay) solda piyelonefrit tanısı koydu ve idrarda *E. coli* saptadı. Onun önerisi ile 25 Mayıs 1918’de tedavi için Viyana’ya gitti.

1 Haziran 1918’de Viyana’ya ulaştı. Üroloji uzmanı Prof. Dr. Otto Zuckerkandl (1861-1921) tarafından muayene edildi. Aynı tanı kondu; idrarda *E. coli* saptandı. 4 Haziran 1918’de Cottage Senatoryumu’na yatırıldı; üç hafta kaldı.

taş gibi) vardır. Hastaların %60'ında etken, Atatürk'te de sapta-
nan *E. coli*'dir.²¹

Kanlı idrardan ve çekilen röntgen filmlerinde böbrek taşla-
rından söz edilmediğinden Atatürk'te iyi tedavi edilmemiş tek-
rarlayan pyelonefrit söz konusudur. O yıllarda antibiyotikler
olmadığından bu enfeksiyonlar heksamin, pyridyum, heksilre-
sosinol, merkurokrom, fosfosulfonftalein, akriflavin ve mandelik
asit gibi antiseptiklerle tedavi edilmeye çalışılıyordu.²²

Göğüs Ağrısı

10 Mart 1922'da Cepheyi teftiş için Konya'ya giderken
Bolvadin'de ateşlendi, böbrek ağrıları oldu. 12 Mart 1922'de Dr.
Hulusi Bey (Alataş) kalp atımlarında üçte bir aritmi tespit etti;
böbrek ağrıları için 15 gün ilaç (?) tedavisi verildi. 24 Mart
1922'de Sivrihisar'da şikayetleri tekrarladı.

Eylül 1922'de İzmir'de iken göğüs ağrısı oldu; Büyük
Taaruz'un getirdiği stres, içki, sigara, kahveye bağlandı.

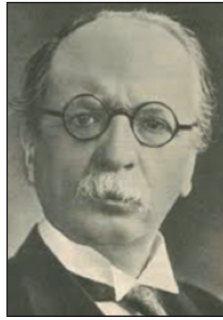

Dr. Hulusi Alataş
(1882-1964)

Dr. Refik Bey (Saydam)
(1881-1942)

11 Kasım 1923'de İstanbul'da öğle yemeğinde 20 dakika
süren retrosternal ağrısı oldu. O sırada pnömoni geçirmekte olan
Latife Hanım'ın tedavisi için gelmiş olan Dr. Refik Bey (Saydam)
morfin yaptı. İki gün sonra 13 Kasım 1923'de öğle yemeğinden
sonra bahçede gezerken göğüs ağrısı tekrarladı; ancak daha hafif

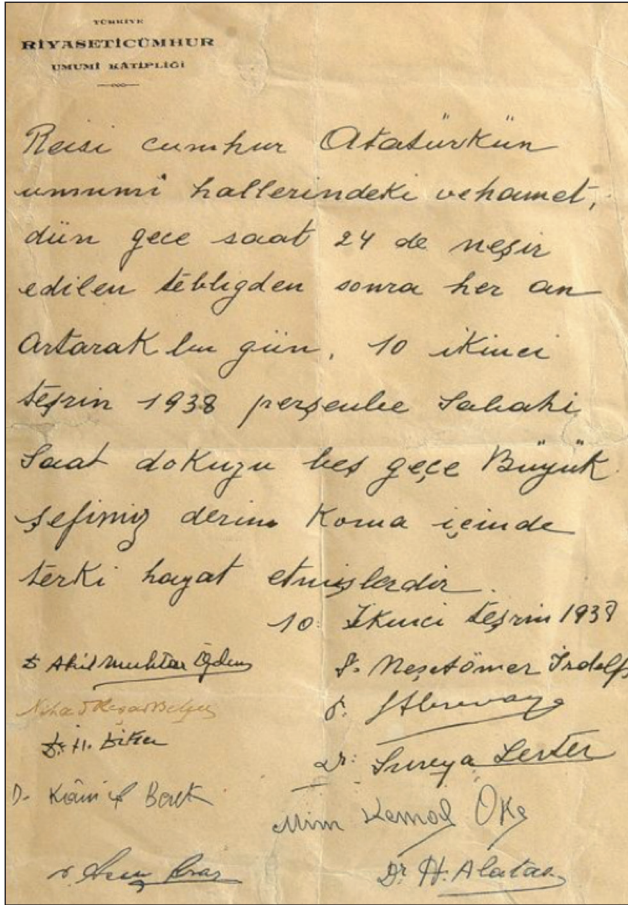
Katılanlar (soldan sağa): Üst sırada Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp (1882-1948), Prof. Dr. Akil Muhtar Özden (1877-1949), Dr. Hüsamettin Kural (1879-1944); alt sırada, Dr. Asım Arar (Müsteşar, 1890-1955), Dr. Naki Ziya Yaltırım (KBB, 1892-1954).

Konsültasyonlar

12 Mart 1938'de İstanbul'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde dahiliye uzmanı Prof. Dr. Erich Frank aynı tanısı koydu; meyve (ananas) önerdi.

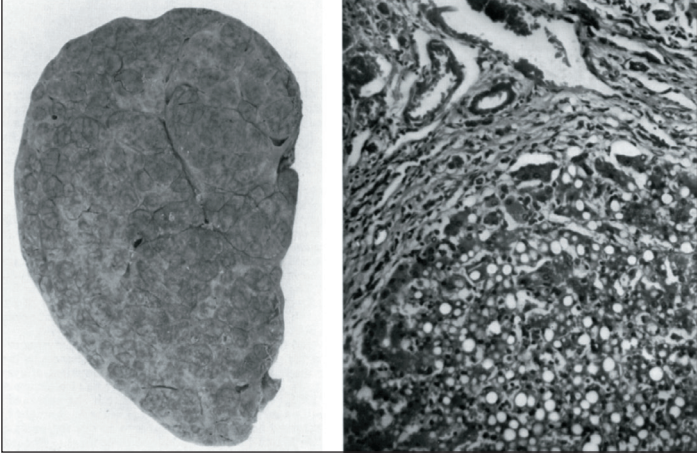
28-31 Mart 1938'de Ankara'da Paris Üniversitesi'nden Prof. Dr. Noël Fiessinger, *hepatite sclero-congestive ethylique* tanısı koydu ve asit saptadı. Alkolün tamamen kesilmesini, daha fazla selülozlu sebze yemesini ve bir buçuk ay yatarak dinlenmesini önerdi.

İmzalar: Hulusi Alataş, Akil Muhtar Özden, Hayrullah Diker, Mim Kemal Öke, Samuel Abravaya Marmaralı, Neşet Ömer İrdelp, Asım Arar, Süreyya Hidayet Serter, Kâmil Berk, Nihat Reşat Belger.

10 İkinci Teşrin (Kasım) 1938 günü ayrıntılı Vefat Raporu yayınlandı.^{1,2}

“Reisicumhur Atatürk'ün ... İlk ârazları Kânunisani (Ocak) 1937 sonunda Yalova'da müşahede edilmiştir ... Gayri tabii olarak görülen başlıca âraz, kâzıb dililari (kosta kenarını) üç parmak tecavüz eden bir kebet dehamesinden (karaciğer büyümesi) ibaret idi ... Kebet (karaciğer) biraz sert olmakla beraber, sathı emles (yüzeyi)

1926'da tanımlandığı şekliyle non-obstrüktif bilier siroz. Karaciğer sarı renkte kaba nodüler görünümde, kenarları yuvarlak. Mikroskopik incelemede büyük safra yolları normal, devamlılık göstermeyen psödokanaliküller var. Fibröz doku hücreden zengin; lenfositler ve ince duvarlı kan damarları görülüyor. Karaciğer nodüllerinin sınırları belirgin. Karaciğer hücrelerinde vakuollü dejenerasyon ve yeşilimsi-sarı renkte pigmentasyon var.³⁰

Atatürk'ün ölümü sirozdandır, ancak sirozun alkolden kaynaklandığını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Nitekim Prof.Dr. Noël Fiessinger 8 Haziran 1938'deki ikinci ziyareti sırasında şöyle demiştir:¹¹

“Bu hastalığın sırf içkiden geldiği yolundaki düşünce doğru değildir. Benim Fas, Tunus ve Cezayir’den gelen birçok Müslüman hastalarım vardır ki, ömürlerinde ağızlarına herhangi bir içki koymamışlardır. Binaenaleyh hastalığın daha başka ve mühim amilleri olduğunu kabul etmek lazımdır. Bence bunlar arasında bilhassa tegaddi (beslenme) tarzı ve daimi konstipasyon gibi amiller başlı başına yer tutmaktadır.”

Prof.Dr. Noël Fiessinger
(1881-1946)

Atatürk'ün 15 Mart 1922'de Akşehir'de, 15 Aralık 1923 Aksaray'da ve daha sonra birçok yerde diş çektirdiği ve alt-üst protez kullandığı bilinmektedir. Bunların birisinde hepatit B virusu bulaşma olasılığı, o günkü koşulları düşündüğümüzde çok yüksek olduğundan Atatürk'de kronik viral hepatit gelişmiş olabileceği düşünülebilir.

Sami Günzberg ("Diş Paşa")

(1875? – 1966)

Sarayın Dişçibaşısı ve Atatürk'ün diş hekimi

Ancak Au (Avustralya) ve SH (serum hepatit) antijenlerinin tanımlanması ve bunun transfüzyon-ilişkili hepatitin sorumlusu olduklarının gösterilmesi 1970'lerde olduğundan, Atatürk'ün yaşadığı yıllarda hepatit B bulaşmasının önlenmesi konusunda bir şey yapılmamıştır.⁴² Günümüzde alkol kullanımı ile hepatit B'nin prognozu arasında ilişki olup olmadığı bilinmemektedir.⁴³

Sıtma

Plasmodium'un yaşam döngüsünde hepatositler önemli olsa da karaciğer dokusuna önemli bir zararı olmaz. *Plasmodium falciparum*'a bağlı ağır sıtma sentrilobular karaciğer nekrozu olabilir; hiperplazi ve apoptoz görülen Kupffer hücreleri ve

dl'nin üzerinde görülür. Ancak bulgular doz ile ilişkili değildir. Ölümcül doz 8 gr olmasına rağmen 3 gr ile ölen, 31 gr alıp yaşayan hastalar da vardır.⁵⁷⁻⁶⁰

Sıtma defalarca tekrarladığı için Atatürk'e gençliğinden itibaren oldukça fazla miktarda kinin verildiği sanılmaktadır. Örneğin sadece 1937 yılında İstanbul Eczanesi'nden Atatürk için 43 kutu kinin alınmıştır.⁶ Kininin Atatürk için alındığının kesin olmasının nedeni meclis üyelerinin aldıkları ilaçların kaydedilerek, ücretlerinin daha sonra alınmasıdır. Ankara'da 1919 yılında Refik Saydam'ın talimatıyla Hüseyin Hüsnü Sarı tarafından Anafartalar Caddesi'nde açılan ve 'Atatürk'ün Eczanesi' olarak bilinen İstanbul Eczanesi 1955'de bugünkü Ankara Adliye Sarayı'nın olduğu yere, 1962 yılında Ulus İş Hanı'na taşındı, 2017'de kapandı.

X. Atatürk	
3814959	90
E. kinin	20
Alınan	40
Ean	60
Gaz	60
Ligot	70
Kinin	240
Kinin	120
Kinin	60

Kininin karaciğer üzerine toksik olduğu bilinmektedir.⁶¹ Bu konuda yapılan bir yayında kinine bağlı karaciğer toksisitesi görülen 13 hastadan biyopsi yapılan beşinde granülomatöz hepatit saptanmıştır.⁶² Ayrıca kinin ilaca-bağlı trombositopeni ve ilaca-bağlı trombotik mikroanjyopatinin en sık nedenidir. Bu nedenle kinin karaciğer zedelenmesi ve/veya trombositopeni ile kanamalara neden olabilir.

arasında en fazla bulunanu boldin'dir. Antioksidan özellikte olup, hücre koruyucu (sitoprotektif), antitümör, antienflamatuvar, antidiyabetik, antiaterojenik, vazodilatör, immüno- ve nöro-modülatör (düzenleyici), koleretik özellikleri vardır.⁷⁷

Biolipase

Lipaz içeren ilaçlar günümüzde de sindirime destek amacıyla kullanılmaktadır.⁷⁸ Ancak Atatürk için ısmarlanan preparat ampüldür ve bu konuda bilgi bulunmamaktadır. Bugünkü bilgilerimize göre lizozomal asit lipaz (LAL), LDL ('low-density' lipoproteinler) içindeki kolesterol esterlerini ve trigliseritleri hidrolize ederek serbest kolesterol ve serbest yağ asitlerine çevirdiğinden LAL aktivitesinin azalması kolesterol ester depolanmasını artırır. İki kalıtsal hastalıkta (Wolman hastalığı ve kolesterol ester depo hastalığı) tam ya da kısmi LAL eksikliği vardır. Alkole bağlı olmayan karaciğer yağlanmasıyla bağlı sirozda serum LAL aktivitesi hastalığı ağırlığı derecesinde azalmıştır ve bu azalma diğer nedenlere bağlı sirozlardan fazladır. Hastalarda HDL ('high-density' lipoproteinler) yapımı bozulmuştur. Hücre içinde kolesterol esterlerinin birikmesi SREBP'lerin (sterol regulatory element-binding proteins), özellikle SREBP-2'nin aktivasyonunun değişmesine neden olur. SREBP-2'nin inhibisyonu ile HDL yapımı ve hücre dışına kolesterol atımı azalır. Bu nedenle sirozda karaciğerde yağlanma olmasına karşın genel hipolipidemi söz konusudur.⁷⁹

Diğerleri

Hormantoxone: Karaciğer özütü olup, o yıllarda entoksikasyon, enfeksiyon hastalıkları ve anafaksi tedavisinde kullanılmıştır.

Dyspertine: Bu ilaç muhtemelen *Dyspeptine*'dir. Kazeinin HCl ve pepsin ile sindirilmesinden arda kalan peptitler içerir.

Agocholine zizine: O yıllarda üretilen preparat üzerinde kuru pepton (sindirilmiş protein) ve magnezyum sulfat içerdiği, karaciğer yetmezliklerinde kullanıldığı yazılıdır.

ensefalopati) Atatürk'ün siroza bağlı bulguları dekompanze durumdadır.¹⁰²

Parametre/ Puan	1	2	3	Atatürk
Asit	Yok	Hafif/Orta	Çok	3
Bilirubin (mg/dl)	< 2	2-3	> 3	2 (?)
Albümin (gr/dl)	> 3.5	2.8-3.5	> 3	?
Uzamış PT (sn)	< 4	4-6	> 6	?
INR	< 1.7	1.7-2.3	> 2.3	2-3 (?)
Ensefalopati	Yok	Evre I-II	Evre III-IV	3
Toplam:			10-11 (?)	
			10-15, dekompanze	
Toplam puan: 5-6, iyi kompanze; 7-8, kısmen kompanze				

Atatürk'te gelişen sirozun alkole bağlı olduğu kesinlikle söylenemese de alkoliklerde hepatik ensefalopati sıklığı %3-16 olmasına karşın ensefalopati yapan diğer nedenler daha sıktır (Wernicke ensefalopatisi %12-18, Korsakoff sendromu %10-15).¹⁰⁵

Wernicke ensefalopatisi beslenme bozukluğu olan alkoliklerde daha sıktır, bağırsaklardan tiamin emiliminin bozulmasına bağlı tiamin eksikliği vardır. Klinik bulguların klasik üçlemesi (triadı) olan konfüzyon, ataksi ve oftalmopleji hastaların sadece %15-30'unda görülür. Tanı konup tedavi edilmezse Korsakoff sendromuna ilerler. Korsakoff sendromu hastalarının %85'i Wernicke ensefalopatisi sonrası gelişir. Unutkanlıktan ajite delirium ve stupordan koma'ya kadar değişen ağır nörolojik bulgular görülür.^{106,107}

Atatürk'e uzun süre B vitaminlerin deposu olduğu bilinen karaciğer ekstrelerinin parenteral yoldan verilmesi ve klasik nörolojik bulguların olmaması nedeniyle Wernicke ensefalopatisi ve Korsakoff sendromu düşük bir olasılıktır. Bununla birlikte karaciğer yetmezliğinde Wernicke ensefalopatisi görülebilir.¹⁰⁸

**GÜNEŞ TIP
KİTABEVLERİ**

ARADIĞINIZ TÜM TIP KİTAPLARI BU ADRESTE

www.guneskitabevi.com

GENEL DAĞITIM

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnan Sokak No: 3
06410 Sıhhiye / Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7 / 2 Esentepe / İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43
Faks: (0212) 356 87 44

KADIKÖY

Rasimpasha Mah. İskele Sokak
No: 4 / A Kadıköy / İstanbul
Tel&Faks: (0216) 546 03 47

Türkiye'nin her yerinden...
0505 734 13 13

